

Gemeente Arnhem

Tussenrapportage 2-2016

27 september 2016

Inhoudsopgave

1	Samenvatting.....	3
2	Toelichting op de afwijkingen.....	6
	2.1 Totaaloverzicht begroot en prognose per programma	6
	2.2 Afwijkingen per programma	7
	2.1.1 V.01 Van wijken weten.....	7
	2.1.2 V.02 Stad op de kaart.....	7
	2.3 Afwijkingen per regulier programma	8
	2.2.1 R.00 Algemeen bestuur en Publieke dienstverlening.....	8
	2.2.2 R.01 Veiligheid	8
	2.2.3 R.02 Verkeer, vervoer en waterstaat.....	8
	2.2.4 R.03 Economie	9
	2.2.5 R.04 Educatie	10
	2.2.6 R.05 Cultuur, recreatie en sport	10
	2.2.7 R.06 Participatie en Maatschappelijke ondersteuning	11
	2.2.8 R.07 Gezondheid en milieu	15
	2.2.9 R.08 Wonen en ruimte	15
	2.2.10 R.09 Financien en bedrijfsvoering.....	16
	2.4 Afwijkingen taakstellingen.....	18
3	Paragrafen	19
	3.1 Personele ontwikkelingen.....	19
	3.2 Risico's en weerstandsvermogen	20
	3.3 Investerings.....	21

1 Samenvatting

Inleiding

Deze tweede tussenrapportage van 2016 (Turap 2-2016) geeft informatie over het verwachte financiële jaarresultaat en de afwijkingen ten opzichte van de begroting. Hierbij wordt de geautoriseerde stand van de begroting tot en met 31 mei 2016 gehanteerd. Dit is de stand inclusief de raadsbesluiten tot en met 30 mei 2016. De rapportage is opgesteld op basis van enerzijds de structurele componenten in de resultaten van 2015 en anderzijds de ontwikkelingen in het eerste deel van 2016.

Beleidsmatige ontwikkelingen

In de paragrafen 2.2 en 2.3 worden de beleidsmatige afwijkingen per programma verantwoord. Op dit moment zijn er afwijkingen te melden bij de oorspronkelijke taakstelling van € 10 miljoen, te bereiken met Van wijken weten (V.01, paragraaf 2.2) en bij het anoniem solliciteren (R.09, paragraaf 2.3).

Financiële ontwikkelingen

Resultaat op hoofdlijnen

Omschrijving	Begroting 2016 (inclusief de raadsbesluiten tot en met 30 mei)	Prognose Turap 1- 2016	Prognose Turap-2 2016	Afwijking 2016
				<i>Bedragen x€1.000,--</i>
Lasten	760.876	701.835	752.282	-8.595
Baten	725.893	720.302	737.730	11.837
Totaal saldo van baten en lasten	-34.984	18.467	-14.552	20.432
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	34.984	nvt*	29.460	-5.524
Resultaat	0	18.467	14.908	14.908

De door de gemeenteraad vastgestelde jaarschijf 2016 is met een onttrekking aan reserves van per saldo € 35,0 miljoen sluitend. Op deze prognose wordt in 2016 echter een voordelig totaal van saldo van baten en lasten verwacht van € 14,9 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door voordelen op het nieuwe verdeelmodel beschermd wonen, de aanpassingen in de vangnetregeling BUIG, door bijstellingen in het gemeentefonds en door het rentemanagement. Alle afwijkingen staan hieronder in de tabel opgenomen en in de paragrafen 2.2 en 2.3 van deze Turap nader inhoudelijk toegelicht

Van het overzicht van taakstellingen ([MJPB 2016-2019 bijlage 3](#) en [Perspectiefnota 2017-2020, paragraaf 3.4.1](#)) in 2016 (€ 7,1 miljoen) wordt naar verwachting het merendeel (€ 6,4 miljoen) gerealiseerd in 2016. Dit staat verder toegelicht in paragraaf 2.4.

Specificatie verwachte voor- en nadelen

Hieronder staat de geautoriseerde stand van de begroting tot en met 31 mei 2016 gehanteerd. Dit is de stand inclusief de raadsbesluiten tot en met 30 mei 2016.

Progr.	Omschrijving	Afwijking Turap 1	Afwijking Turap 2	Incidenteel	Structureel
<i>Bedragen x €1000</i>					
Voordelen (voor bestemming via de algemene reserve):					
R.00	Liquidatie Stadsregio Arnhem Nijmegen	0	200	200	
R.01/R.07	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM) resultaat	0	703	703	
R.06	BUIG: aanpassingen additionele vangnetregelingen	3.070	3.070	3.070	
R.06	BUIG: aanpassing foutenpercentage steekproef vangnetregeling	0	1.135	1.135	
R.06	Huishoudelijke Hulp Toelage	0	1.400	1.400	
R.06	Budget voor herindicaties	0	600	600	
R.06	Participatiebudget	0	500	500	
R.07	Afval	0	546	546	
R.09	Gemeentefonds: meicirculaire (inclusief IU Sociaal Domein)	6.528	10.330	10.330	
R.09	Rentemanagement	0	8.035		8.035
R.09	Lagere kapitaallasten agv onderuitputting geplande investeringen 2015	1.800	2.141	2.141	
R.09	Dividend BNG	106	106	106	
Totaal voordelen (voor bestemming via de algemene reserve)		11.504	28.766	20.731	8.035
Nadelen (voor bestemming via de algemene reserve):					
R.02	Havens	100	100	100	
R.03	Markten	107	107	107	
R.04	MFC's	0	593	128	465
R.05	Sportcomplex Valkenhuizen brand loods	300	250	250	
R.06	Presikhaaf bedrijven	855	3.087	3.087	
R.06	Sociale Bank Centraal Gelderland (SBCG) opbrengst kredietvergoeding	0	750	750	
R.06	Armoedebeleid	724	530		530
R.06	Bijstand terugbetaling onterechte boetes	569	569	569	
R.06	Afboeking resterende budgetten Budget Advies Centrum (BAC)	0	212		212
R.08	Leges WABO	PM	2.000	2.000	
R.09	Indexatie loonkosten obv nieuwe cao	2.756	2.666		2.666
R.09	Bloem	0	1.000	1.000	
R.09	ICT	0	900	900	
R.09	Belastingopbrengsten: leegstand	300	300	300	
R.09	Reductie contributiemarge	279	279	279	
Totaal nadelen (voor bestemming via de algemene reserve)		5.990	13.343	9.470	3.873
Divers*	Diverse kleine afwijkingen	-175	-516	-516	0
Prognose saldo van voor- en nadelen (voor bestemming via de algemene reserve)		5.689	14.908	10.745	4.163

* Deze kleinere afwijkingen hebben betrekking op diverse programma's. Derhalve kan hierboven alleen op totaalniveau een aansluiting worden gemaakt met de tabel 'resultaat per programma in paragraaf 2.1 en niet per programma.

Progr.	Omschrijving	Afwijking Turap 1*	Afwijking Turap 2	Incidenteel	Structureel
Voordelen (voor bestemming via de bestemmingsreserves):					
R.02	Renovatie Malburgen		500	500	
R.06	Gedecentraliseerde sociaal domein taken		2.200	2.200	
R.06	AWBZ/MO-middelen		780	780	
R.06	Vrouwenopvang		400	400	
R.08	Verkoop Boulevard Heuvelink 48 en enkele andere panden		2.240	2.240	
Totaal voordelen (voor bestemming via de bestemmingsreserves)			6.120	6.120	0
Nadelen (voor bestemming via de bestemmingsreserves):					
R.02	Parkeerresultaat		271	271	
R.02	Straatwerk rond abri's bushaltes		100	100	
R.04	Nieuwbouw Kringloop		225	225	
Totaal nadelen (voor bestemming via de bestemmingsreserves)			596	596	0
Prognose saldo van voor- en nadelen (voor bestemming via de bestemmingsreserves)			5.524	5.524	0
Prognose totaal saldo van voor- en nadelen			20.432	16.269	4.163
Dekking toevoegingen aan de bestemmingsreserves vanuit de exploitatie 2016			-5.524	-5.524	
Prognose resultaat			14.908	10.745	4.163

* Voor de Turap 1 is alleen een baten & lasten prognose gemaakt, niet voor de mutaties op de bestemmingsreserves.

Op basis van de huidige inzichten resteert een verwachte verhoging van de algemene reserve met € 14,9 miljoen.

Weerstandsvermogen

Bij een zekerheidspercentage van 75% beschikt de gemeente Arnhem over voldoende weerstandsvermogen, de ruimte bedraagt € 14,9 miljoen (jaarverslag 2015: € 4,9 miljoen). De toename ten opzichte van het jaarverslag 2015 wordt voornamelijk veroorzaakt door het geprognostiseerde positieve resultaat.

Resultaat grondexploitatie

Op basis van de laatste berekeningen is de inschatting dat er geen significant voor- of nadeel op de grondexploitatieprojecten zal ontstaan.

Voortgang investeringen

De verwachting is dat 46% (jaarverslag 2015: 57%) van de geplande investeringen voor 2016 kunnen worden gerealiseerd. Waar kredieten beschikbaar zijn voor een bedrag van € 46 miljoen (jaarverslag 2015: € 73 miljoen) wordt verwacht investeringen te realiseren van in totaal € 21 miljoen (jaarverslag 2015: € 42 miljoen). De niet te realiseren investeringen betreffen vooral achterblijvende investeringen in de gemeentelijke riolering en automatisering. Conform raadsbesluit zullen de beschikbaar gestelde kredieten beschikbaar blijven voor de betreffende doelen. De laatste jaren blijkt dat de investeringen in belangrijke mate structureel niet worden gerealiseerd. Dit noopt tot maatregelen. De komende periode wordt dit probleem verder onderzocht om tot de gewenste oplossing te komen.

2 Toelichting op de afwijkingen

2.1 Totaaloverzicht begroot en prognose per programma

Nr.	Omschrijving	Begroot 2016 (inclusief de raadsbesluiten tot en met 30 mei)				Geraamd resultaat
		Lasten	Baten	Begroot totaal saldo van baten en lasten	Beoogd saldo toevoegingen en onttrekkingen	
<i>Bedragen X €1000</i>						
Veranderopgaven						
V.01	Van Wijken weten	1.350	0	-1.350	-150	-1.500
V.02	Stad op de kaart	0	0	0	0	0
Reguliere programma's						
R.00	Algemeen bestuur en publieke dienstverlening	11.101	3.604	-7.497	125	-7.372
R.01	Veiligheid	15.465	1.646	-13.819	50	-13.769
R.02	Verkeer, vervoer en waterstaat	35.551	14.520	-21.031	4.640	-16.391
R.03	Economie	5.058	758	-4.300	400	-3.900
R.04	Educatie	41.346	14.509	-26.837	-4.564	-31.402
R.05	Cultuur, recreatie en sport	56.222	12.378	-43.845	8.690	-35.155
R.06	Participatie en Maatschappelijke ondersteuning	368.304	118.723	-249.580	4.083	-245.497
R.07	Gezondheid en milieu	41.387	5.548	-35.839	21.940	-13.899
R.08	Wonen en ruimte	87.531	79.993	-7.538	6.811	-726
R.09	Financien en bedrijfsvoering	97.561	474.213	376.653	-7.041	369.612
Totaal		760.876	725.893	-34.984	34.984	0

Nr.	Prognose 2016								
	Lasten	Baten	Prognose totaal saldo van baten en lasten	Afwijking begroot en prognose totaal saldo van baten en lasten 2016	V / N	Prognose saldo toevoegingen en onttrekkingen	Prognose resultaat 2016	Afwijking begroot en prognose totaal saldo resultaat 2016	V / N
<i>Bedragen X €1000</i>									
Programma's									
V.01	1.350	0	-1.350	0		-150	-1.500	0	
V.02	0	0	0	0		0	0	0	
Reguliere programma's									
R.00	10.901	3.604	-7.297	200	V	125	-7.172	200	V
R.01	15.465	2.349	-13.116	703	V	50	-13.066	703	V
R.02	35.151	14.149	-21.002	29	V	4.511	-16.491	-100	N
R.03	5.058	651	-4.407	-107	N	400	-4.007	-107	N
R.04	41.571	13.916	-27.655	-818	N	-4.339	-31.995	-593	N
R.05	56.597	12.253	-44.345	-500	N	8.690	-35.655	-500	N
R.06	366.609	121.966	-244.643	4.938	V	703	-243.940	1.558	V
R.07	40.841	5.548	-35.293	546	V	21.940	-13.353	546	V
R.08	87.497	80.078	-7.419	119	V	4.571	-2.847	-2.121	N
R.09	91.241	483.215	391.975	15.322	V	-7.041	384.934	15.322	V
Totaal	752.282	737.730	-14.552	20.432	V	29.460	14.908	14.908	V

2.2 Afwijkingen per programma

2.2.1 V.01 Van wijken weten

Beleidsmatige afwijkingen

Met de significante verbetering van het financiële perspectief is vooral de oorspronkelijke taakstelling van 10 miljoen op Van wijken weten heroverwogen. In de MJPB 2017-2020 wordt verder vertaald om deze taakstelling te laten vervallen. Dat geeft de wijkteams leefomgeving de kans om Van wijken weten vorm te geven zoals de bedoeling was: zero-based, met het recht om naar eigen inzicht te doen, of in te kopen wat nodig is in die wijk. In dit kader wordt verder verwezen naar de raadsinformatiebrief '[Voorbereiding MJPB 2017-2020: een tussenstand \(2016-06-01256\)](#)' van 28 juni 2016.

Financiële afwijkingen

Er zijn geen significante financiële afwijkingen.

2.2.2 V.02 Stad op de kaart

Beleidsmatige afwijkingen

Er zijn geen significante beleidsmatige afwijkingen.

Financiële afwijkingen

Er zijn geen significante financiële afwijkingen.

2.3 Afwijkingen per regulier programma

2.3.1 R.00 Algemeen bestuur en Publieke dienstverlening

Beleidsmatige afwijkingen

Er zijn geen significante beleidsmatige afwijkingen.

Financiële afwijkingen voor bestemming via de algemene reserve

Toelichting op de verwachte voordelige afwijking toe te voegen aan de algemene reserve

Stadsregio Arnhem Nijmegen € 200.000 voordeel

De liquidatie van de Stadsregio Arnhem Nijmegen leidt tot een voordeel van € 200.000.

2.3.2 R.01 Veiligheid

Beleidsmatige afwijkingen

Er zijn geen significante beleidsmatige afwijkingen.

Financiële afwijkingen voor bestemming via de algemene reserve

Toelichting op de verwachte voordelige afwijking toe te voegen aan de algemene reserve

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM) € 703.000 voordeel (€ 430.000 op R.01, € 273.000 op R.07)

Op 22 juni is in het Algemeen Bestuur van VGGM de jaarrekening 2015 inclusief resultaatbestemming vastgesteld. De resultaatbestemming leidt tot een incidentele uitkering aan de gemeente Arnhem van € 703.000. Dit bestaat voor € 430.000 voordeel op de brandweer (R.01 Veiligheid) en € 273.000 voordeel op de GGD inclusief facilitaire zaken (R.07 Gezondheid en milieu).

2.3.3 R.02 Verkeer, vervoer en waterstaat

Beleidsmatige afwijkingen

Er zijn geen significante beleidsmatige afwijkingen.

Financiële afwijkingen voor bestemming via de algemene reserve

Toelichting op de verwachte nadelige afwijkingen te onttrekken aan de algemene reserve

Havens lagere baten € 100.000 nadeel

In 2015 is het aantal bezoekende cruise-schepen met passagiers fors afgenomen. Dit heeft te maken met het, na een periode van onderhoud, weer volledig functioneren van de kade in Nijmegen en het faillissement van een touroperator die Arnhem als vertrekhaven gebruikte. In 2015 was sprake van een tekort van € 100.000. Voor het begrotingsjaar 2016 zal naar verwachting ook sprake zijn van een vergelijkbaar tekort. In de komende periode wordt de betekenis van havens en kades voor Arnhem met de mogelijke kansen en belemmeringen in kaart gebracht.

Financiële afwijkingen voor bestemming via de bestemmingsreserves

Toelichting op de verwachte voordelige afwijking (via de exploitatie toe te voegen aan de BR Buitengewoon Beter)

Groot onderhoud Malburgen lagere lasten € 500.000 voordeel

Dit project zal in 2016 worden afgesloten. Door een efficiënte aanpak zijn de kosten naar verwachting € 500.000 lager dan begroot. Hierdoor zal de onttrekking aan de BR BGB ook lager zijn dan begroot, en blijven deze middelen beschikbaar voor de uitvoering van het programma BGB c.q. voor groot onderhoud in de openbare ruimte.

Toelichting op de verwachte nadelige afwijking (via de exploitatie te onttrekken aan de BR Bereikbaarheid)

Parkeerresultaat € 271.000 nadeel

In de 2016 begroting staat een taakstelling van € 800.000 op mobiliteit. Hiervan is 500.000 ingevuld door hogere baten vanuit vooral kort parkeren op straat en kort parkeren in de garage. Een bedrag van € 100.000 is gekoppeld aan een besparing door digitalisering, waarvan de invulling nog moet plaatsvinden in de transitiefase naar de verzelfstandiging. Voor circa € 200.000 zal binnen de overige onderdelen van mobiliteit een invulling gevonden moeten worden. Samen met enkele andere afwijkingen wordt per saldo voor 2016 een negatief resultaat van € 271.000 verwacht. De verrekening van dit negatieve resultaat gebeurt binnen de BR Bereikbaarheid, die is ingesteld voor onder andere het ontwikkelen van parkeervoorzieningen.

Toelichting op de verwachte nadelige afwijking (via de exploitatie te onttrekken aan de BR Vastgoed)

Straatwerk rond abri's bushaltes € 100.000 nadeel

In Arnhem worden circa 200 abri's vervangen door de exploitant ervan. Onderdeel van de overeenkomst is dat de gemeente het straatwerk rondom de abri's herstelt. Deze kosten heeft Arnhem niet kunnen begroten en bedragen eenmalig circa € 1.000 per abri, in totaal € 200.000. De helft van dit bedrag kan worden gedekt uit een post onvoorzien voor het beheer van het vastgoed op R09 en het restant van € 100.000 komt ten laste van de BR Vastgoed, passend binnen het doel van deze reserve.

Toelichting op de overige significante financiële ontwikkelingen

Openbaar Vervoer Terminal belastingen en heffingen

Met ingang van 1 januari 2016 is het stationsgebied grotendeels opgeleverd. De OV-Terminal en Kabels- en Leidingentunnel zijn nieuwe onderdelen in dit gebied. Deze zijn samen getaxeerd op € 67.000.000 door de externe verzekeringsexpert. De belastinginspecteur van de gemeente Arnhem heeft voor dit incurante vastgoed vooralsnog gesteld dat de WOZ waarde identiek is aan de herbouwwaarde. De andere onderdelen van het stationsgebied zijn al eerder opgeleverd en hiervan is de waarde al door de belastinginspecteur bepaald en leiden dus niet tot financiële effecten. In de MJPB 2017-2020 worden de structurele budgetten geregeld, maar voor 2016 is nog geen budget. Ook wordt voor de gemeentelijke belastingen een terugwerkende kracht gehanteerd: voor 75% over 2015 en 35% over 2014. Dat betekent dat in 2016 nog kosten komen voor de jaren 2014, 2015 en 2016. Dit leidt tot een extra tekort van ongeveer € 870.000 (er is reeds € 230.000 opgevoerd). Omdat de aanslagen op dagtekening van deze Turap 2 rapportage nog niet zijn opgelegd, is geen volledige zekerheid over dit bedrag te geven. Voorgesteld wordt om de OZB en rioolheffing die voor rekening van de gemeente zelf komen rechtstreeks te dekken uit de hogere gemeentelijke belastinginkomsten, waardoor dit nadeel naar verwachting volledig wordt gecompenseerd.

2.3.4 R.03 Economie

Beleidsmatige afwijkingen

Er zijn geen significante beleidsmatige afwijkingen.

Financiële afwijkingen voor bestemming via de algemene reserve

Toelichting op de verwachte nadelige afwijking te onttrekken aan de algemene reserve

Markten lagere baten € 107.000 nadeel

In 2015 is het aantal marktkooplieden verder teruggelopen. De teruggang in het aantal marktkooplieden is een trend die al jaren in den lande zichtbaar is en zich ook in Arnhem doorzet. In financiële zin betekent dit dat de inkomsten van de markt achterblijven bij de begrote bedragen. De verwachting voor het jaar 2016 is een tekort van € 107.000. In de komende periode wordt verder onderzoek gedaan naar de toekomstig verwachte ontwikkelingen.

2.3.5 R.04 Educatie

Beleidsmatige afwijkingen

Er zijn geen significante beleidsmatige afwijkingen.

Financiële afwijkingen voor bestemming via de algemene reserve

Toelichting op de verwachte nadelige afwijkingen te onttrekken aan de algemene reserve

MFC's € 593.000 nadeel

De exploitatie van de MFC's is structureel niet sluitend. In een eerder stadium zijn deze tekorten buiten beeld gebleven, doordat geen afrekening van de servicekosten had plaatsgevonden als gevolg van onduidelijkheid over de beleidskaders en onvolledige afspraken met de gebruikers. Het nadeel bedraagt in totaal € 593.000 (€ 465.000 structureel + btw € 128.000 incidenteel). Door het nemen van maatregelen in de organisatie en exploitatie van de MFC's kan het financiële beeld van de MFC's aanzienlijk worden verbeterd. In de MJPB 2017-2020 zijn deze maatregelen hiertoe verder uitgewerkt en financieel vertaald.

Financiële afwijkingen voor bestemming via de bestemmingsreserves

Toelichting op de verwachte voordelige afwijking (via de exploitatie toe te voegen aan de BR Vastgoed voor € 858.000 en aan de BR Taakmutaties - Gemeentefonds voor € 1.382.000)

Verkoop Boulevard Heuvelink 48 en enkele andere panden € 2.240.000 voordeel

De verkoop van de oude school aan de Boulevard Heuvelink 48 en het achterliggende terrein geeft in 2016 een positief resultaat van € 3.150.000. Conform eerdere raadsbesluiten zal daarvan een bedrag van € 858.000 worden toegevoegd aan de BR Vastgoed en het meerdere worden ingezet voor het behalen van de taakstelling te verkopen vastgoed 2016. Aangezien de taakstelling voor dit jaar € 1 miljoen is betekent dit dat deze taakstelling daarmee is behaald en het meerdere (€ 1.292.000) wordt toegevoegd aan de BR Taakmutaties met de bedoeling om dit in te zetten voor de verkoop taakstelling voor de jaren 2017 en 2018. Tevens zijn enkele andere panden verkocht zoals onder meer de Reigerstraat en de Meginhardweg 53. Ook deze leveren een extra bijdrage van € 90.000.

Toelichting op de verwachte nadelige afwijking (via de exploitatie te onttrekken aan de BR Onderwijs voor € 225.000)

Breezandpand nieuwbouw Kringloop € 225.000 nadeel

Deze overschrijding van € 225.000 wordt veroorzaakt doordat de verzekeraar recent heeft aangegeven dat uitsluitend gemaakte bouwkosten worden vergoed en niet de gemaakte kosten voor ambtelijke uren en een deel van de advieskosten. Op dit moment wordt juridisch onderzocht of deze mededeling van de verzekeraar stand houdt. Indien dat het geval is, wordt het nadeel verrekend binnen de BR Onderwijs, die is ingesteld voor onder andere het dekken van de lasten van nieuwbouwprojecten op het gebied van onderwijs.

2.3.6 R.05 Cultuur, recreatie en sport

Beleidsmatige afwijkingen

Er zijn geen significante beleidsmatige afwijkingen.

Financiële afwijkingen voor bestemming via de algemene reserve

Toelichting op de verwachte nadelige afwijkingen te onttrekken aan de algemene reserve

Sportcomplex Valkenhuizen brand loods hogere lasten € 250.000 nadeel

De brand in de loods op sportcomplex Valkenhuizen heeft een verwachte netto schade van € 250.000 tot gevolg:

- Vernietigde zaken en afwickelen boekwaarde i.r.t. hernieuwd aanschaffen tegen prijzen anno 2016 € 300.000;
- Uitkering verzekeraar € 50.000.

Dit is een calamiteit geweest met een restschade die geaccepteerd moet worden vanuit het gekozen beleid ten aanzien van verzekeringen. Bij vervanging wordt onderzoek gedaan naar oplossingen die mogelijk nog enkele tienduizenden euro's kunnen besparen.

Toelichting op de overige significante financiële ontwikkelingen

Friciekosten Kunstbedrijf

Geconstateerd is dat er extra frictiekosten zullen optreden bij de Stichting Kunstbedrijf Arnhem (KBA) van ca. € 580.000 als gevolg van de (verlate) besluitvorming met betrekking tot de vormgeving van het nieuwe KBA. Het heeft de voorkeur van het college om deze extra frictiekosten (op de reeds eerder in beeld gebrachte frictiekosten ad € 2,261 miljoen voor de uitvoering van het herstelplan) in één keer ten laste van de gemeentelijke algemene reserve te brengen. De huidige omvang van het weerstandsvermogen in relatie tot het risicoprofiel van de gemeente staat dit toe (en daarmee passend binnen de kaders van het gemeentelijke beleid ten aanzien van het weerstandsvermogen). De effecten van deze maatregel worden bij de MJPB 2017-2020 betrokken. Ter dekking hiervan wordt de subsidie aan het Kunstbedrijf vanaf 2016 neerwaarts bijgesteld met € 455.000,- per jaar (ten gunste van de algemene reserve) tot het totaal aan frictiekosten is voldaan.

Financiële afwijkingen voor bestemming via de bestemmingsreserves

Toelichting op de verwachte nadelige afwijking (via de exploitatie te onttrekken aan de BR Cultureel Vastgoed)

Asbest en overige meerkosten Musis

Tijdens de vernieuwing van Musis is asbest gevonden. Samen met Musis en Het Gelders Orkest wordt gekeken naar de mogelijkheden om de kosten zoveel mogelijk te beperken en de meerwaarde van de noodzakelijke bestedingen te maximaliseren ten behoeve van behoud (en uitbreiding) van publiek.

Naast de vondst van asbest hebben zich tijdens de bouw ook andere onvoorziene situaties voorgedaan (o.a. bodemverontreiniging en archeologie) die tot meerkosten hebben geleid, en zijn er nog keuzes te maken over mogelijke ontwikkelingen/kansen tijdens de bouw.

De omvang van de totale financiële consequenties zijn met het opmaken van deze Turap nog niet bekend. Zodra er meer inzicht is, wordt de raad hierover separaat geïnformeerd.

2.3.7 R.06 Participatie en Maatschappelijke ondersteuning

Beleidsmatige afwijkingen

Er zijn geen significante beleidsmatige afwijkingen.

Financiële afwijkingen voor bestemming via de algemene reserve

Toelichting op de verwachte voordelige afwijkingen toe te voegen aan de algemene reserve

BUIG: aanpassingen additionele vangnetregeling hogere baten € 3.070.000 voordeel

Sinds de nieuwe verdeelsystematiek van de bijstandsgelden (BUIG) is er een vangnetregeling voor nadeelgemeenten. Ook de gemeente Arnhem komt op basis van de voorwaarden en financiële resultaten in aanmerking voor de vangnet-uitkering.

Een aanpassing in de Vangnetregeling 2016 leidt voor 2016 tot een lager eigen risico. Dit risico wordt berekend op basis van het aantal inwoners van de betreffende gemeente (tegen een bedrag van € 30 per inwoner). In de begroting is nog op basis van de oude vangnetregeling rekening gehouden met een groter eigen risico hetgeen tot een positieve begrotingscorrectie leidt van € 3,1 miljoen. Besluitvorming m.b.t. het nieuwe vangnet, ook wel het additionele vangnet genaamd, heeft plaatsgevonden in 2016 en geldt ook alleen voor het jaar 2016.

BUIG: aanpassing foutenpercentage steekproef vangnetregeling hogere baten € 1.135.000 voordeel

Bij de berekening van het Vangnet wordt rekening gehouden met de door een gemeente niet-rechtmatig verstrekte BUIG-uitkeringen. Deze uitkeringsbedragen worden in mindering gebracht op de Vangnet-uitkering. Op basis van de interne rechtmatigheidscontroles is rekening gehouden met een foutenpercentage van circa 1,2% hetgeen neerkomt op een bedrag van € 1.135.000.

Echter in het kader van de accountantscontrole op het jaarwerk is door de accountant een foutenpercentage vastgesteld van 0%. Dit laatstgenoemde percentage moet worden gehanteerd bij de berekening van het vangnet, hetgeen leidt tot een extra Vangnet-bedrag van € 1.135.000. Dit bedrag wordt in de jaarrekening 2016 opgenomen als (additionele) vordering. De daadwerkelijke uitbetaling van de vangnetuitkering vindt plaats in 2017.

Huishoudelijke Hulp Toelage lagere lasten € 1.400.000 voordeel

In 2015 en 2016 zijn incidentele middelen beschikbaar voor de Huishoudelijke Hulp Toelage (HHT). Deze middelen zullen niet volledig worden besteed in 2016. Vanaf 2017 komen structureel middelen beschikbaar, maar voor een lager bedrag.

Budget voor herindicaties lagere lasten € 600.000 voordeel

Jaarlijks is bijna € 0,7 miljoen aan budget beschikbaar voor eventueel extra benodigde capaciteit voor herindicaties. In 2016 worden de herindicaties door de wijkteams uitgevoerd en is naar verwachting nauwelijks extra inzet nodig ten laste van het herindicatie-budget.

Participatiebudget lagere lasten € 500.000 voordeel

De ID-regeling heeft in de laatste jaren om verschillende redenen (waaronder de crisis) een extra uitstroom gekend. Ook voor 2016 is het verloop groter dan geraamd (€ 100.000 voordeel). Er lijkt overigens wel een stabilisatie in de uitstroom op te treden. Daarnaast wordt in het kader van de prioritering minder gebruik gemaakt van het instrument werkervaringsplaatsen (€ 200.000 voordeel) en is sprake van meer focus op de projecten naar betaald werk. Als gevolg hiervan wordt ook minder gebruik gemaakt van de subsidie vrijwilligerswerk/Eurojob (€ 200.000 voordeel). De verwachting t.a.v. de groei van het vrijwilligerswerk is voor 2016 niet uitgekomen. In totaal komt daarmee de onderbesteding van participatiebudget naar verwachting op € 500.000.

Toelichting op de verwachte nadelige afwijkingen te onttrekken aan de algemene reserve

Presikhaaf bedrijven hogere lasten € 3.087.000 nadeel

De gewijzigde begroting van Presikhaaf (met een gewijzigde opzet) is ter instemming middels een separaat raadsvoorstel voorgelegd aan de raad. In deze gewijzigde begroting is de meest actuele stand opgenomen van het totale resultaat Presikhaaf voor het jaar 2016. Het resultaat komt uit op een bedrag van € 73.613.000. Het Arnhemse aandeel in het totaalresultaat 2016 bedraagt met een percentage van 52,37% € 38.551.000. Een verrekening van laatstgenoemd bedrag met de ontvangen Rijkssubsidie WSW en het bedrag dat in de Arnhemse begroting voor Presikhaaf is opgenomen, laat een additioneel nadeel zien van € 3.087.000.

Genoemd nadeel heeft te maken met een gewijzigde verrekening-systematiek waarbij o.a. de kosten van dienstverlening (m.n. begeleidingskosten) vóór bij gemeenten in rekening worden gebracht. Over de wijzigingen in de verrekening-systematiek heeft het Algemeen Bestuur overeenstemming bereikt. De nieuwe verrekening-systematiek voorkomt dat de betreffende bedragen achteraf in de totale eindafrekening opgenomen moeten worden. Deze "verschuiving" van kosten heeft geleid tot een mutatie ter hoogte van het bovengenoemde bedrag. Het risico dat hiervoor was opgenomen komt hiermee te vervallen.

Sociale Bank Centraal Gelderland (SBCG) opbrengst kredietvergoeding € 750.000 nadeel

Er wordt een incidenteel tekort op de opbrengst krediet vergoedingen van de SBCG verwacht. Door het achterblijven van verstrekte leningen wordt de begrote opbrengst hierop niet gehaald, met een verwacht tekort van: € 500.000. Er wordt op dit moment campagne gevoerd om de SBCG meer bekendheid te geven. Op deze manier wordt geprobeerd het aantal verstrekte leningen te vergroten. Maar pas in 2017 worden de extra inkomsten verwacht. Daarnaast wordt als gevolg van het beëindigen van de dienstverlening WSNP en de daarmee gepaard gaande afbouw van formatie een incidenteel tekort verwacht van € 250.000 aan gederfde inkomsten.

Armoedebeleid hogere lasten € 529.500 nadeel

De afwijkingen op het Arnhemse Armoedebeleid bestaan uit de volgende twee hoofddelen:

- (Onderdelen) Armoede-agenda € 122.000 nadeel
In Turap 1 is gemeld dat de kosten van bijzondere bijstand voor bewindvoering al jaren stijgen waardoor de armoedeagenda steeds verder onder druk wordt gezet. Voor 2016 is de verwachting dat de stijging zich doorzet. Om die reden is interventie noodzakelijk en is de businesscase BooM ontwikkeld. In het verlengde daarvan is het onderdeel Bewindvoering losgekoppeld van het Armoedebeleid. De financiële consequentie hiervan, een structurele bezuiniging op het Armoedebeleid van € 724.000, kan voor 2016 niet meer worden gerealiseerd en is om deze reden dan ook als nadeel gemeld in Turap 1. Voor 2017 e.v. worden de bezuinigingen voor genoemd bedrag in de begroting opgenomen.
Het tekort op de onderdelen van de Armoede-agende (excl. Bewindvoering) komt, geprognosticeerd vanuit de uitgaven t/m juni 2016, lager uit dan het in Turap 1 genoemde bedrag. Op basis van de cijfers in het eerste halfjaar wordt het tekort 2016 geschat op een bedrag van € 122.000. Ten opzichte van Turap 1 derhalve een voordeel van € 602.000.
- Bewindvoering € 407.500 nadeel
Teneinde de kosten voor Bewindvoering terug te dringen en de stijgende lijn om te buigen, is besloten, zoals bovenstaand is vermeld, om het project Budgetondersteuning op Maat (BooM) te ontwikkelen. Door nieuwe klanten in eigen beheer de faciliteiten van het gemeentelijke budgetbeheer en -coaching aan te bieden en daarnaast bestaande klanten van de commerciële bureaus over te nemen, kunnen de kosten van bewindvoering aanzienlijk worden teruggebracht.
Voor het realiseren van het project BooM en het terugdringen van de uitgaven bewindvoering is vanaf 2016 extra inzet noodzakelijk. De extra kosten die per saldo voor BooM moeten worden bijgedragen en zijn opgenomen in de begroting, zijn voor 2016 € 742.500, 2017 € 510.000 en voor 2018 € 127.500. Naar verwachting worden de kosten na 2018 volledig (en meer) terugverdiend en is het project "rendabel".
De uitgaven Bewindvoering voor 2016 laten wederom een stijging zien t.o.v. het voorliggende jaar. Op basis van de uitgaven in het eerste halfjaar wordt een nadeel geprognosticeerd van € 407.500. Dit nadeel ontstaat door een verdere groei van het klantenbestand met name een groei van de categorie van klanten met problematische schulden. Deze klanten met een zware financiële problematiek kunnen niet geholpen worden binnen het project BooM en moeten derhalve worden doorverwezen naar de commerciële bewindvoeringskantoren.
Binnen het project BooM is vooralsnog sprake van achterblijvende resultaten aangezien de Bewindvoeringskantoren weinig bereidheid tonen klanten over te dragen.

Bijstand terugbetaling onterechte boetes hogere lasten, prognose: € 569.000 nadeel

In de gemeenteraad van 22 maart 2016 is de motie 'Terugbetalen onterechte boetes bijstand' aangenomen op basis van een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep (CRvB). De CRvB oordeelde begin 2016 dat de hoogte van een boete zo moet worden vastgesteld, dat rekening wordt gehouden met draagkracht. Deze werkwijze is ook in Arnhem inmiddels ingevoerd. En met de motie is besloten om eerdere opgelegde boetes waarbij geen rekening werd gehouden met draagkracht te compenseren. Deze compensatie is een eenmalig knelpunt en komt conform de prognoses uit op een bedrag van € 519.000. De uitvoeringskosten bedragen € 50.000. Deze bedragen zijn niet begroot, omdat de kans en impact nog te onzeker waren met het vaststellen van de begroting. De realisatie kan naar verwachting in het jaarwerk 2016 worden gepresenteerd.

Budget Advies Centrum (BAC): afboeking resterende budgetten € 212.000 nadeel

In het kader van de uitvoering van schulddienstverlening verrichtte het Budget Advies Centrum (BAC) in het verleden werkzaamheden voor de regio en daar stonden opbrengsten tegenover in de begroting. Met het besluit om schulddienstverlening extern te plaatsen, zijn ook de werkzaamheden voor de regio en daarmee een groot deel van de bijbehorende opbrengsten afgebouwd. Recentelijk is echter gebleken (naar aanleiding van het onderzoek in het kader van de VPB) dat binnen de begroting nog opbrengsten staan die een directe relatie hadden met de werkzaamheden voor de regio. Deze post stond echter niet bij het BAC, maar bij de Stadsbank in de begroting. Feitelijk waren dit inkomsten als gevolg van schuldbemiddeling voor Arnhem en de regio. Door het wegvallen van deze werkzaamheden worden de opbrengsten niet langer gerealiseerd. Bij het opstellen van de businesscase "extern plaatsen schulddienstverlening" zijn deze opbrengsten dus abusievelijk niet meegenomen. Dit betekent een structureel knelpunt van € 212.000 dat vanaf 2017 in de MJPB 2017-2020 wordt opgelost.

Financiële afwijkingen voor bestemming via de bestemmingsreserves

Toelichting op de verwachte voordelige afwijkingen (via de exploitatie toe te voegen aan de BR Noodfonds)

Gedecentraliseerde sociaal domein taken € 2.200.000 voordeel

Voor 2016 wordt op het totaal van de nieuwe taken WMO en Jeugd binnen het sociaal domein een positief resultaat verwacht van afgerond € 2,2 miljoen. Dit resultaat kent de volgende opbouw:

Omschrijving	Afwijking
	<i>Bedragen x €1.000</i>
WMO	-656
Jeugd	-1.873
Algemeen	4.419
Subtotaal	1.890
Incidenteel voordeel 2015 in exploitatie 2016	269
Prognose resultaat 2016	2.159

WMO:

De hogere kosten binnen beschermd wonen veroorzaakt door een verhoogde instroom vanuit de GGZ-B, de ophoging van de NHC\NIC component en een stagnerende uitstroom door onvoldoende beschikbare woningen. Deze hogere kosten worden opgevangen door het hogere budget dat in 2016 beschikbaar is. Hoewel voor de PGB's een lagere realisatie dan in 2015 verwacht wordt, levert vooral deze post de totale afwijking van € 0,6 miljoen ten opzichte van de begroting op.

Jeugd:

De belangrijkste overschrijding heeft betrekking op de Zorg in Natura (ZIN). Daarnaast is minder dekking aanwezig door het vervallen van de Ouderbijdrage in 2016. Op de PGB's wordt (net als in 2015) een onderbesteding verwacht. De prognose van de ZIN wordt bemoeilijkt doordat binnen de Jeugd nog maar beperkt gefactureerd wordt, zodat de prognose zich in belangrijke mate baseert op de opgave van de zorgaanbieders.

Algemeen:

Door onderbesteding op het innovatiebudget (€ 3,1 miljoen), de post onvoorzien (€ 0,5 miljoen), het expertisenetwerk (€ 0,4 miljoen), het opleidingsbudget (€ 0,3 miljoen), en overige (€ 0,1 miljoen) wordt voor 2016 een incidenteel voordeel van € 4,4 miljoen verwacht.

Het innovatiebudget is structureel begroot op € 3,6 miljoen, waarvan de helft t.b.v. regionale innovatieprojecten en de helft t.b.v. lokale innovatieprojecten. Het beschikbare budget 2015 is vorig jaar in de 2e helft van het jaar toegekend aan diverse projecten. De uitvoering van die projecten loopt door in 2016. Dat betekent dat het budget 2016 slechts beperkt wordt ingezet voor nieuwe projecten, naar verwachting voor maximaal € 0,5 miljoen. Dit voordeel is incidenteel. In 2017 zal het innovatiebudget voor de helft worden ingezet voor nieuwe innovatieve projecten. De andere helft is bedoeld om de wijkteams sociaal en de wijkteams leefomgeving te faciliteren in hun transformatie-opgave, met name het bevorderen van de inzet van algemene voorzieningen.

Binnen het totale budget Sociaal deelfonds algemeen is een post onvoorzien gecreëerd, omdat er nog veel onzekerheden zijn op het gebied van de bedrijfsvoering binnen het sociaal domein. Dat betreft zowel ontwikkelingen binnen de gemeente (inrichten werkprocessen) zelf, als bij de verzelfstandiging van de wijkteams. Het budget expertisenetwerk is bedoeld voor wijkteamcoaches om, indien nodig, experts van zorgaanbieders in te huren om de tot een juiste toewijzing van zorg te komen. Tot op heden is dit beperkt ingezet. In de business case voor de verzelfstandiging van de wijkteams wordt bezien in hoeverre dit budget benodigd blijft. Vooral nog is het uitgangspunt dat deze voordelen incidenteel zijn. Als in 2017 blijkt dat sprake is van structurele ruimte, zal dit worden toegevoegd aan het budget voor de inkoop van de zorg. Zowel de verwachte tekorten op de zorginkoop, als het verwachte voordeel op de budgetten onvoorzien en expertisenetwerk, worden verrekend met het Noodfonds.

Incidenteel voordeel 2015 in exploitatie 2016:

In de jaarrekening 2015 is op basis van de op dat moment aanwezige informatie een inschatting gemaakt van de kosten binnen de Jeugd en WMO. De belangrijkste afwijkingen hebben betrekking op de PGB's, de afrekening van de landelijke zorginkoop en nagekomen kosten die volgen uit de eindafrekening 2015 (onder andere door beschikkingen die met terugwerkende kracht zijn afgegeven).

AWBZ/MO-middelen lagere lasten € 780.000 voordeel

Van de extra toegekende AWBZ-MO middelen is sprake van een onderbesteding voor een bedrag van € 780.000. Het voorstel is om dit bedrag via de BR Noodfonds te reserveren. Deze middelen kunnen dan binnen het doel van deze BR worden aangewend om het zorgniveau met betrekking tot Jeugd en Wmo te borgen.

Toelichting op de verwachte voordelige afwijking (via de exploitatie toe te voegen aan de BR Beschermd en Weerbaar)

Vrouwenopvang lagere lasten € 400.000 voordeel

Tot en met 2018 wordt gefaseerd een nieuw landelijk verdeelmodel voor de Decentralisatie-Uitkering (DU) Vrouwenopvang ingevoerd. Dit houdt voor de regio Arnhem/Achterhoek een afname in van de DU. Arnhem is als centrumgemeente ontvanger van de DU. In 2016 wordt een onderbesteding van de beschikbare regionale middelen verwacht van € 400.000. Dit voordeel wordt toegevoegd aan de BR Beschermd en Weerbaar voor het afdekken van de risico's die de taakstelling in verband met de afname van de DU met zich meebrengt.

2.3.8 R.07 Gezondheid en milieu

Beleidsmatige afwijkingen

Er zijn geen significante beleidsmatige afwijkingen.

Financiële afwijkingen voor bestemming via de algemene reserve

Toelichting op de verwachte voordelige afwijking toe te voegen aan de algemene reserve

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM) € 703.000 voordeel (€ 430.000 op R.01, € 273.000 op R.07)

Zie de toelichting bij R.01 Veiligheid.

Afval lagere lasten € 546.000 voordeel

Als gevolg van het uitstel van de invoering van de verbrandings- en exportheffing wordt voor 2016 een bedrag van € 546.000 aan lagere kosten verwacht. Dit incidentele voordeel wordt ten gunste van de algemene middelen gebracht.

2.3.9 R.08 Wonen en ruimte

Beleidsmatige afwijkingen

Er zijn geen significante beleidsmatige afwijkingen.

Financiële afwijkingen voor bestemming via de algemene reserve

Toelichting op de verwachte nadelige afwijking te onttrekken aan de algemene reserve

Leges WABO lagere baten € 2.000.000

De leges inkomsten uit bouw vallen erg tegen. Werd vorig jaar rond €5.000.000 inkomsten ingeboekt, het eerste half jaar 2016 is dat nog maar rond de € 1,2 miljoen. Bij de bouwleges zijn het de grote bouwprojecten die het verschil maken tussen weinig en veel legesinkomsten. Tot nu toe zien we in 2016 vooral kleinere bouwprojecten. Op de dagtekening van deze Turap is slechts van 1 bouwproject uit de hoogste categorie bekend waarvoor waarschijnlijk in 2016 nog een bouwvergunning zal worden aangevraagd. Op basis van deze ontwikkelingen resulteert aan het einde van het jaar een verwacht nadeel van circa € 2 miljoen. Maar er valt zeker niet uit te sluiten dat deze negatieve ontwikkeling binnen afzienbare tijd weer naar de positieve kant ombuigt als er grote bouwprojecten zich gaan aandienen.

2.3.10 R.09 Financien en bedrijfsvoering

Beleidsmatige afwijkingen

Anoniem solliciteren

Op basis van de motie "bewustwording als middel tegen discriminatie" (november 2015) is op 31 maart van dit jaar gestart met de proef anoniem solliciteren. Deze proef loopt tot 31 december 2016 en maakt deel uit van de brede aanpak over bewustwording over (verborgen) vooroordelen rondom afkomst.

Met deze proef wordt bekeken of discriminatie op afkomst wordt tegengegaan. De sollicitatiebrieven worden anoniem (zonder naam, geboorteplaats, geboorteland, nationaliteit, foto, verwijzing naar social media etc.) doorgestuurd naar de selectiecommissie. Deze commissie bepaalt op basis van deze anonieme gegevens wie wordt uitgenodigd voor een selectiegesprek. In de periode 31 maart tot 31 augustus zijn er 8 externe vacatures geplaatst. Na afloop van de proefperiode volgt een evaluatie.

Financiële afwijkingen voor bestemming via de algemene reserve

Toelichting op de verwachte voordelige afwijkingen toe te voegen aan de algemene reserve

Gemeentefonds: meicirculaire (inclusief IU Sociaal Domein) hogere baten € 10.330.000 voordeel

De prognose van het gemeentefonds in Turap 1 is gemaakt op basis van de september- en decembercirculaire 2015. Op basis van de meicirculaire 2016 is een nieuwe doorrekening gemaakt van het gemeentefonds voor 2016. Het definitief accres over 2015 is in de meicirculaire bekend gemaakt en dit is een verbetering van 0,3 %, ofwel € 50 miljoen. Voor Arnhem betekent dit een voordeel van circa € 0,5 miljoen, dat wordt ontvangen in 2016. Daarnaast wordt het accres 2016 ten opzichte van de septembercirculaire 2015 neerwaarts bijgesteld. Dit is het resultaat van een veelheid aan mutaties op de rijksbegroting. Actualisatie van diverse maatstaven levert weer een klein voordeel op.

Er is besloten tot tot een nieuwe verdeling van de budgetten voor Beschermd Wonen. Voor Arnhem betekent dit een verhoging van het budget voor Beschermd Wonen (onderdeel van de IU Sociaal Domein WMO) van € 3,5 miljoen. Aangezien vorig jaar op basis van de meicirculaire 2015 de verlaging op Beschermd Wonen (evenals de andere onderdelen van de IU Sociaal Domein) verrekend zijn met de algemene middelen, komt de positieve aanpassing op dit budget vanaf 2016 weer ten gunste van de algemene middelen (in Turap-1 als afzonderlijke afwijking benoemd). Daarnaast valt de IU Sociaal Domein in de meicirculaire 2016 als gevolg van aanpassingen in het macrobudget en toepassing van objectieve verdeelmodellen voor Arnhem gunstig uit met een extra verhoging van circa € 3,0 miljoen ten opzichte van Turap 1.

Rentemanagement lagere lasten € 8.035.000 voordeel

Dit voordeel ontstaat omdat het dit jaar niet nodig is om de rentebuffer aan te wenden. In de geactualiseerde begroting 2016-2019 zijn de consequenties van de ontwikkelingen op de financiële (geld-)markten opgenomen. Voor 2016 worden geen rentestijgingen meer verwacht, waardoor de huidige buffer voor rentestijgingen van € 8,0 miljoen voor 2016 kan vrijvallen. Vanwege de renteverlagingen van de Europese Centrale Bank (ECB) blijft bovendien de korte rente extreem laag, hetgeen voordelen voor kortlopende financiering van de gemeente heeft. Deze post is als structureel bestempeld en wordt voor andere doelen aangewend in de MJPB 2017-2020.

Lagere kapitaallasten qv onderuitputting geplande investeringen € 2.141.000 voordeel

Op basis van de werkelijk gerealiseerde investeringen in de jaarstukken van 2015 is berekend hoe groot de kapitaallasten in 2016 zullen zijn. Afgezet tegen de eerder gemaakte raming voor de begroting van 2016 ontstaat een eenmalig voordeel van circa € 2,1 miljoen.

Dividend BNG lagere baten € 106.000 voordeel

De BNG heeft bekendgemaakt dat de netto winst van de bank over 2015 € 226 miljoen bedraagt. Het voorstel aan de aandeelhouders is om evenals in voorgaande jaren 25% hiervan als dividend uit te keren, € 57 miljoen. Voor Arnhem betekent dat een bedrag van € 506.400. Ten opzichte van de raming in de MJPB (€ 400.000) een voordeel € 106.400. Ten opzichte van de realisatie in jaarverslag 2015 (met dividend 2014) bedraagt het voordeel € 223.411. Over het jaar 2016 durft de BNG bank nog geen uitspraken te doen.

Toelichting op de verwachte nadelige afwijkingen te onttrekken aan de algemene reserve

Indexatie loonkosten obv nieuwe Cao € 2.666.000 nadeel

Op basis van het coalitieakkoord wordt nominale compensatie verstrekt aan de gesubsidieerde instellingen en looncompensatie aan gemeenschappelijke regelingen. Daarnaast hebben de VNG en de vakbonden op 27 januari 2016 een principeakkoord over de Cao Gemeenten gesloten. Per 1 januari 2016 stijgen de salarissen met 3%, en per 1 januari 2017 met 0,4%. Hiermee is in de vorige begroting nog geen rekening gehouden.

Bloem hogere lasten € 1.000.000 nadeel

In de oorspronkelijke planning/ prognose is uitgegaan van uitstroom voor einde SPGA van alle kandidaten en daarmee ook van aflopende loonkosten tot nihil. Dit is geen haalbare prognose gebleken, ondanks alle inspanningen die gepleegd zijn.

Door de lagere uitstroom dan verwacht laat ook deze financiële prognose € 1 miljoen hogere lasten voor 2016 zien. Begin oktober wordt uitgebreider financieel gerapporteerd en daarbij zal ook aandacht gegeven worden aan de nalopende kosten die te verwachten zijn (salariskosten en kosten WW).

ICT hogere lasten € 900.000 nadeel

In het bedrijfsplan Gemict is aangegeven dat in 2016 nog € 650.000 nodig is om de taken bij ICT goed uit te kunnen voeren. Vertraging in de besluitvorming inzake de regionale samenwerken en extra werkzaamheden als gevolg van ontwikkelingen binnen de organisatie (verzelfstandigingen, van wijken weten, enz.) zijn hier debet aan. Het betreft een oude taakstelling die nu is geborgd in het bedrijfsplan Gemict. Volgend jaar is nog € 325.000 nodig om de taakstelling volledig te kunnen realiseren.

Daarnaast vergt de invoering van het zaakgericht werken de nodige extra inspanningen op het gebied van Functioneel Beheer (FB). Deze extra inspanningen worden zowel in het project EDDIE als in de beheerssituatie geleverd en wordt op inleenbasis boven de structurele formatie ingevuld. Dit resulteert in een verwacht nadeel van € 250.000. Op het moment van volledige implementatie (verwacht medio 2017) zal de inleen t.b.v. het zaakgericht werken zijn afgebouwd.

Opbrengst belastingen: leegstand € 300.000 nadeel

Als gevolg van de toegenomen leegstand van niet-woningen worden minder opbrengsten OZB behaald dan begroot. Hierdoor bedraagt het te verwachten tekort € 300.000

Reductie contributiemarge € 279.000 nadeel

Bij de reductie van de tijdschrijvende clusters ontstaat een onderdekking in de financiering overhead, bij een achterblijvende reductie in de bedrijfsvoering. Jaarlijks wordt deze onderdekking verzameld en het effect op de noodzakelijke krimp op de overhead bij de bedrijfsvoering wordt eenmalig ter voorbereiding op de begroting berekend. Dit levert een knelpunt van € 279.000 op in 2016.

Toelichting op de overige significante financiële ontwikkelingen

Transformatiekosten De Connectie

De raad heeft op 3 november 2015 toestemming verleend aan het college voor het treffen van de gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie De Connectie. De basis van dit besluit is de businesscase Intergemeentelijke Uitvoeringsorganisatie Arnhem, Renkum en Rheden, opgesteld door EY. In deze businesscase zijn verschillende scenario's geschetst, met een besparingspotentieel van minimaal 4%. De businesscase zal uitgewerkt worden in een bedrijfsplan, waarin een structurele besparing van minimaal 4% op het totaal als uitgangspunt dient. Om deze besparingen te realiseren zijn transformatiekosten geraamd van € 4,4 miljoen. De uitgaven worden voorgefinancierd door de drie deelnemende gemeenten en als vordering op de GR Bedrijfsvoeringsorganisatie De Connectie opgenomen op de gemeentelijke balans. De kosten worden gedragen door De Connectie, gedekt uit efficiencyoordelen die door samenwerking binnen De Connectie behaald zullen worden. In het bedrijfsplan De Connectie wordt de meerjarenbegroting inclusief terugbetaling van de vorderingen opgenomen. Voor de gemeente Arnhem zullen de transformatiekosten budgetneutraal afgewikkeld worden. De verwachte terugverdientermijn is 4 jaar (tot en met 2020).

2.4 Afwijkingen taakstellingen

Van het overzicht van taakstellingen ([MJPB 20-16-2019 bijlage 3](#) en [Perspectiefnota 2017-2020, paragraaf 3.4.1](#)) in 2016 (€ 7,1 miljoen) wordt naar verwachting het merendeel (€ 6,4 miljoen) gerealiseerd in 2016.

Progr.	Bezuinigingsvoorstel	Besluit		Opgenomen in MJPB 2016-2019	Invulling Turap 2-2016	Toelichting
		Coalitieakkoord (MJPB 2015-2018)	Bezuinigingen 2016-2019			
						<i>Bedragen *€1.000</i>
R.00	F13 Het budget van de rekenkamer wordt met € 100.000 structureel verlaagd.	X		100	100	
R.02	F10 Binnen het programma Verkeer, vervoer en waterstaat wordt € 300.000 structureel bezuinigd, waarvan de helft op verkeer.	X		300	300	
R.02	E5 Om de leefbaarheid van de binnenstad te vergroten wordt betaald parkeren ingevoerd tot 23.00u tegen het reguliere tarief. Tegelijkertijd wordt het tarief in de parkeergarages tussen 18.00 en 6.00u verlaagd tot 50 cent per uur. Andere vormen van differentiatie worden hiermee niet uitgesloten.	X		200	200	
R.02	Oplossing zoeken voor afschaffen vergoeding processen verbaal		X	254	254	
R.02	Taakstelling bereikbaarheid		X	800	600	200 nog in te vullen, zie verder MJPB 2017-2020
R.04	O1 De kapitaallasten die in het ijkjaar 2014 beschikbaar zijn voor onderwijshuisvesting, worden uiterlijk met ingang van 2017 structureel overgedragen aan de schoolbesturen, onder voorbehoud van hun medewerking. Zo kan er door de schoolbesturen een integrale afweging gemaakt worden tussen onderhoud, renovatie en nieuwbouw. Daarbij zullen door de gemeente eisen gesteld worden aan het binnenklimaat. Dit betekent dat de bezuiniging op het onderwijshuisvestingsbudget in de MJPB 2014-2017 (€ 113.000 in 2016 en structureel € 228.000 vanaf 2017) zal moeten worden teruggedraaid. De gemeente blijft eigenaar van de gebouwen.	X		-113	-113	
R.06	Opvangen verlaging IJ WMO		X	1.308	1.308	
R.06	Herprioriteren tbv dekking formatie Werk & Inkomen		X	153	153	
R.08	F7 Binnen het programma Wonen en ruimte wordt ieder jaar taakstellend € 250.000 structureel bezuinigd	X		500	0	Nog in te vullen, zie verder MJPB 2017-2020
R.08	Vrijval budget agv overcapaciteit door vermindering vraag bij ODRA		X	475	475	
R.08	Taken ODRA kostendekkend maken		X	160	160	
R.08	Verlaging harmonisatiekosten ODRA		X	20	0	
R.08	Afbouw formatie tbv wegvallen inkomsten GREX		X	479	479	
R.09	F11 Op het gemeentelijk vastgoed wordt € 150.000 structureel bezuinigd.	X		150	150	
R.09	F5 Budgetten voor goederen en diensten, binnen de gemeente en bij verbonden partijen, worden deze coalitieperiode niet aangepast aan de inflatie.	X		1.000	1000	
R.09	Taakstelling tbv dekking frictiekosten verzelfstandiging MSSA		X	330	330	
R.09	Verkoop bezit (vastgoed)		X	1.000	1.000	
Totaal				7.116	6.396	

3 Paragrafen

3.1 Personele ontwikkelingen

Het budget van de gemeente Arnhem is te groeperen in verschillende soorten lasten en baten. Hieronder verstrekken wij u informatie over één van die lastensoorten, de ontwikkeling van de loonkosten en de ontwikkeling van de inhuurkosten.

Ambtelijke organisatie

	Begroting 2016	Prognose eind 2016	Afwijking t.o.v. begroot
<i>Bedragen x € 1.000,-</i>			
Aantal FTE ambtelijke organisatie	1.418	1.347	-71
Personeelslasten ambtelijke organisatie	93.823	89.629	4.194

De prognose is dat de werkelijke bezetting over 2016 lager zal zijn dan de formatie. Circa 70 FTE wordt niet opgevuld in 2016. De vacatureruimte wordt ingezet voor de kosten van inhuur. Deze zijn in 2016 gestegen, mede als gevolg van het dalend aantal in te zetten mobiliteitskandidaten en de externe ontwikkelingen.

In 2016 heeft een loonstijging plaatsgevonden van 3%. Deze kosten zijn opgenomen in de begroting. Ook het lagere werknemersdeel van de ABP-premie heeft een positief effect op het netto loon van de ambtenaren. De stijging aan netto loon die dat oplevert, wordt door de stijging van de ABP-premie in 2016 gematigd.

De prognose voor de totale bezetting (inclusief raad en college) over 2016 is als volgt:

gemiddeld aantal FTE Arnhem	Begroting 2016	Prognose eind 2016
Aantal FTE Raad	39	39
Aantal FTE College B&W	7	6
Aantal FTE ambtelijke organisatie formatie	1.418	1.347
Aantal FTE mobiliteitskandidaten		PM
Aantal FTE Domein		12
Totaal personeel gemeente Arnhem	1.418	1.359

Mobiliteitskandidaten

Het verloop van het aantal mobiliteitskandidaten geeft onderstaand weer. Tot op heden zijn de doelstellingen in het aantal FTE's bereikt.

Verloop	01-07-2012	realisatie	31-12-2015	realisatie	Realisatie 31-05-2016	
mobiliteitskandidaten	aantal	fte	aantal	fte	aantal	fte
Niet geplaatst	135	119	45	37	40	32
Tijdelijk geplaatst	101	81	8	7	6	5
Mentoren	17	15	6	5	4	4
TOTAAL	253	215	59	49	50	41

De totale kosten over de periode 2013-2016 zijn geprognosticeerd op € 21,5 miljoen. Hierbij is als uitgangspunt gesteld dat eind van dit jaar, als het sociaal plan afloopt, iedereen geplaatst zou zijn. Circa 10 kandidaten hebben een verlengde termijn. Dit betekent in 2017 en 2018 nog loonkosten. De overige kandidaten worden bemiddeld naar een externe plaatsing, waarvan een aantal met behulp van een outplacementbureau.

De evaluatie van het sociaal plan en de inschatting van het resterende aantal kandidaten met de financiële impact daarvan volgt dit najaar. De verwachting is dat de getroffen voorziening niet toereikend zal zijn. De prognose is dat de kosten € 1 miljoen hoger zijn dan begroot.

Inhuur

De kosten van inhuur zijn de afgelopen jaren aan het stijgen. Dit wordt veroorzaakt door een afname van het aantal mobiliteitskandidaten, maar ook door de inzet van inhuur in plaats van formatie. De oorzaak hiervan is onzekerheid over de gevolgen van verzelfstandigingen en de oprichting van De Connectie.

De verwachting is dat ultimo 2016 de totale inhuur kosten circa € 13 miljoen bedragen, waarvan € 3 miljoen gefinancierd wordt door externen en € 10 miljoen door overige budgetten (vacature ruimte of projecten).

Inhuur	Jaarverslag	Jaarverslag	Jaarverslag	Prognose
	2013	2014	2015	2016
<i>Bedragen x € 1.000,-</i>				
Inhuur externen	9.463	11.412	12.662	13.273
- financiering derden	(2.151)	(3.396)	(4.089)	(3.000)
per saldo	7.312	8.016	8.573	10.273

3.2 Risico's en weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin de gemeente Arnhem in staat is om financiële en budgettaire tegenvallers op te vangen. Confronteren we de beschikbare weerstandscapaciteit van € 44,7 miljoen met de berekende benodigde weerstandscapaciteit van € 35,2 miljoen (90%) en € 29,7 miljoen (75%), dan blijkt dat de gemeente, bij het opmaken van deze Turap 2 - 2016 en de MJPB 2017-2020, voor het minimaal gewenste zekerheidspercentage van 75% over voldoende weerstandsvermogen beschikt. Ten opzichte van de 75%-grens is er sprake van € 14,9 miljoen ruimte.

In de berekening van het weerstandsvermogen is rekening gehouden met de prognose van het resultaat over 2016.

Voor de verdere details en analyse wordt verwezen naar de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' in de [MJPB 2017-2020](#).

3.3 Investerings

In de gemeente Arnhem wordt jaarlijks het Meerjarig InvesteringsPlan (MIP) in de meerjarenprogrammabegroting (MJPB) geactualiseerd. In deze turap wordt gerapporteerd over de voortgang van de voor 2016 voorgenomen investeringen, dus nieuwe investeringen van 2016 en vanuit voorgaande jaren naar 2016 doorgeschoven investeringen.

In onderstaande tabel zijn opgenomen de reeds gerealiseerde uitgaven samen met de aangegane verplichtingen op investeringsprojecten per peildatum 1 juli 2016.

Nr. Omschrijving	Kredietbedrag MIP 2016-2020	Aandeel in planning	Prognose realisatie %	€
<i>Bedragen x €1.000</i>				
R1 Veiligheid	131	0	-11	-8%
R2 Verkeer, vervoer en waterstaat	8.200	18%	7.578	92%
R3 Economie	3.500	8%	1.824	52%
R4 Educatie	2.268	5%	3.994	176%
R5 Cultuur, recreatie en sport	8.389	18%	17.800	212%
R6 Participatie en maatschappelijke ondersteuning	10	0%	71	710%
R7 Gezondheid en Milieu	12.283	26%	5.580	45%
R9 Financiën en Bedrijfsvoering	11.701	25%	1.212	10%
Totaal	46.482	100%	38.048	82%

De bovenstaande tabel geeft echter een vertekend beeld voor een goed inzicht in de realisatie van de door gemeenteraad geautoriseerde begrotingen voor 2016. In programma R2 (Verkeer, vervoer en waterstaat) staan kosten vermeld voor het project Largas uit 2015 ter hoogte van € 2,6 miljoen, waarvoor nog subsidies ontvangen moeten worden. En in het programma R5 (Cultuur, recreatie en sport) worden voor € 14,2 miljoen aan kosten verantwoord voor de verbouwing van Muis, waarvoor het krediet is opgenomen in het MIP van 2017. Gecorrigeerd hiervoor ontstaat het volgende beeld:

Nr. Omschrijving	Kredietbedrag MIP 2016-2020	Aandeel in planning	Prognose realisatie %	€
<i>Bedragen x €1.000</i>				
R1 Veiligheid	131	0	-11	-8%
R2 Verkeer, vervoer en waterstaat	8.200	0	4.959	60%
R3 Economie	3.500	0	1.824	52%
R4 Educatie	2.268	0	3.994	176%
R5 Cultuur, recreatie en sport	8.389	0	3.552	42%
R6 Participatie en maatschappelijke ondersteuning	10	0	71	710%
R7 Gezondheid en Milieu	12.283	0	5.580	45%
R9 Financiën en Bedrijfsvoering	11.701	0	1.212	10%
Totaal	46.482	1	21.181	46%

Uit bovenstaand gecorrigeerd overzicht blijkt dat de meeste investeringen zijn gepland in de reguliere programma's R7 (Gezondheid en Milieu) en R9 (Financiën en Bedrijfsvoering). Gemiddeld genomen ligt de realisatie van de investeringen inclusief de aangegane verplichtingen op 46%. De laatste jaren blijkt dat de investeringen in belangrijke mate structureel niet worden gerealiseerd. Dit noopt tot maatregelen. De komende periode wordt dit probleem verder onderzocht om tot de gewenste oplossing te komen.

De lagere realisatie in 2016 wordt voornamelijk veroorzaakt door achterblijvende investeringen in rioleringsvoorzieningen (programma R7) en in automatisering (programma R9). Informatie op een lager detailniveau per programma is opgenomen in de navolgende tabel.

Nr. Omschrijving	Kredietbedrag MIP 2016-2020	Prognose realisatie		Afschrijving	
		%	€	%	Af- Ren- schr.- dabel term.
<i>Bedragen x €1.000</i>					
R1 Veiligheid					
Nieuwbouw brandweerkazerne					
Nieuw bouw brandw .kazerne realisatiefae	131	-8%	-11		
Subtotaal	131	-8%	-11		
R2 Verkeer, vervoer en waterstaat					
Openbare verlichting					
Ledverlichting hoofdw egen: armaturen ledsystemen	2.000	1%	11		
Masten algemeen: OV projecten	250	0%	0		
Masten algemeen: Kabels	400	0%	0		
OV beheer	0		1.524		
Parkeren					
Parkeermaatregelen straat	307	22%	69		
Parkeermaatregelen garages	515	0%	2		
Parkeerautomaten	73	56%	41		
PG Arnhem centraal	40	168%	67		
Parkeermaatregelen OR	81	53%	43		
Verkeersinfrastructuur/ -voorzieningen/ -regelingen					
Verkeersinfrastructuur	1.998	63%	1.254		
Kunstw erken w .o. viaducten A325	1.299	28%	365		
Verkeerskrediet algemeen	233	14%	33		
Verkeersregelinstallaties	600	49%	295		
Openbaar vervoer Arnhem	0		945		
Overige					
Realisatie w alstroom	125	193%	241		
Oppervlaktew ater en havenbeheer	0		51	0%	60
Groenw oudplantsoen	0		3	0%	10
Wegen beheer	1	300%	3		
Planmatig onderhoud Vastgoed	153	8%	12		
Versterken w waterstof economie	125	0%	0	0%	30
Subtotaal	8.200	60%	4.959		
R3 Economie					
Arnhem International School					
Arnhem International School	3.500	52%	1.824		
Subtotaal	3.500	52%	1.824		
R4 Educatie					
Onderwijshuisvestingsprogramma (OHP)					
OHP Nog toe te delen	1.155	51%	590	0%	20
Huisvesting primair onderw ijs	1.033	291%	3.006	0%	20
Huisvesting voortgezet onderw ijs	0		304		
Huisvesting speciaal onderw ijs	0		3	0%	20
Huisvesting en terreinen Natuurcentrum	0		8		
Installaties Natuurcentrum	80	104%	83	0%	20
Subtotaal	2.268	176%	3.994		

Nr. Omschrijving	Kredietbedrag MIP 2016-2020	Prognose realisatie		Afschrijving		
		%	€	%	Af- Ren- schr.- dabel term.	
R5 Cultuur, recreatie en sport						
Rozet						
Afsluifase	120	113%	136	0%	40	
MSA						
Verbouwing Musis	0		0			
Trekkenwand Schouwborg	658	0%	2			
Theatertechniek	95	-242%	-230			
Overige						
Aankoop en onderhoud vastgoed	160	14%	22			
Slag om Arnhem	1.643	17%	282			
Voorzieningen in bossen en parken	134	114%	153			
Erfgoed						
Eusebiuskerk	306	0%	0			
Uitbreiding en verbouwing vastgoed	263	23%	61			
Sport						
Zwembaden	323	4%	13			
Binnensport algemeen	2.637	70%	1.850			
Sportontwikkeling	120	60%	72			
Buitensport						
Kunstgrasvelden	1.308	74%	971	0%	10	
Sportgrasvelden	173	0%	0			
Wijkgrasvelden	150	97%	146	0%	10	
Hekwerken	90	-13%	-12			
Verhardingen	100	0%	0	0%	15	
Overige investeringen	109	79%	86			
Subtotaal	8.389	42%	3.552			
R6 Participatie en maatschappelijke ondersteuning						
Kantoorinrichting 3 D's						
Kantoorinrichting 3 D's	0	0%	0			
Subtotaal						
R7 Gezondheid en Milieu						
Gemeentelijke Riolerings Plan	183	1%	2			
Ondergronds Afval Transport	766	45%	347			
Ondergrondse containers (glas en papier)	1.200	196%	2.346			
Afvalplan 2012-2020	9	411%	37			
Planmatig onderhoud vastgoed	12.283	45%	5.580			
Subtotaal						
R9 Financiën en Bedrijfsvoering						
HFZ Machines en installaties	352	4%	13			
HFZ Gereedschappen	32	0%	0	0%	5	
HFZ Vervoermiddelen	233	40%	93			
HFZ Werkplekmeubilair	165	41%	67			
HFZ Inrichting gebouw en inventaris	356	12%	41			
HFZ Vastgoed	374	26%	99	0%	15	
HFZ Startnetkasten	69	7%	5			
ICT Diverse hard- en software	9.217	6%	582	0%	5	
IT Zaakgericht werken (Eddie)	903	35%	312			
Subtotaal	11.701	10%	1.212			
Totaal	46.482	46%	21.181			